

J. Bielawski

K. Skarżyńska-Bocheńska

J. Jasińska

**nowa
i współczesna
literatura
arabska
19 i 20 w**

Literatura arabskiego Wschodu

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	11
WPROWADZENIE HISTORYCZNE DO NOWEJ EPOKI ŚWIATA ARABSKIEGO XIX-XX W	17
1. Spojrzenie w przeszłość	17
2. Wydarzenia polityczne na obszarze arabskim w XVI - XVIII w. i pierwsze próby zrzucenia jarzma osmańskiego-tureckiego	22
Liban-Syria w walce o niezależność w okresie XVI - XVIII w. — Muhammad ibn 'Abd al-Wahhab i dążenie Arabii do niezawisłości. — 'Ali bej i jego walka o niezależność Egiptu.	
3. Przeobrażenia polityczne i kulturalne na arabskim Wschodzie w XIX i na po- czątku XX w.	29
Muhammad 'Ali, niezależny władca Egiptu. — Dalsze osłabienie imperium osmańskiego, okres reform i wzrost wpływów państw europejskich na arabskim Wschodzie. — Zmiana sytuacji w Syrii i Libanie w drugiej połowie XIX w. — Rozwój wydarzeń politycznych na obszarze Arabii w drugiej połowie XIX w. — Ewolucja polityczna Egiptu (wraz z Sudanem) w drugiej połowie XIX i na po- czątku XX w.	
4. Sytuacja w krajach Maghrebu w XIX i na początku XX w.	39
5. Budzenie się arabskiej świadomości narodowej i pojawienie się idei nacjonalizmu arabskiego w Syrii, Libanie, Iraku i Egipcie	40
6. Świat arabski w czasie I wojny światowej i w okresie międzywojennym: rola Anglii i Francji oraz powstanie pierwszych niepodległych państw arabskich. . . .	47
Arabia: współzawodnictwo Haszemitów i Saudytów; powstanie nowych państw — królestwa Hi- dżazu, imamat Jemenu i Arabii Saudyjskiej. — Nowe formacje krajów arabskich na obszarze „Żyźnego Półksiężycy”: Syrii, Libanu, Iraku, Transjordanii oraz Palestyny, pod mandatami Francji i Anglii. — Droga do wolności Egiptu.	
7. Druga wojna światowa i ukształtowanie się świata arabskiego w drugiej poło- wie XX w.	59
Uzyskanie niepodległości przez kraje „Żyźnego Półksiężycy”. — Powstanie niepodległych państw arabskich Maghrebu po II wojnie światowej.	
8. Jednolitość w różnorodności świata arabskiego drugiej połowy XX w. . . .	66
Podział i różnorodność świata arabskiego w 70-tych latach XX w. — Problem jedności świata arab- skiego w drugiej połowie XX w.	

Część pierwsza

NOWA LITERATURA ARABSKA — XIX I POCZĄTEK XX W.

NARODZINY NOWEJ LITERATURY ARABSKIEJ I JEJ ELEMENTY KONSTYTUTYWNE: TRA- DYCJE RODZIME I WPLYWY EUROPEJSKIE	75
---	----

I. Rodzime tradycje literackie Arabów	76
1. Tradycje arabskiej literatury klasycznej.	76
2. Tradycje arabskiej literatury ludowej.	81
3. Literatura arabska w czasach niewoli pod okupacją osmańsko-turecką w XVI-XVIII w.	89
Literatura klasyczna. — Literatura o charakterze ludowym w języku klasycznym. — Literatura ludowa dialektałna.	
4. Zapowiedź nowoczesnej kultury i literatury arabskiej w XVII-XVIII w. na obszarze Syrii-Libanu.	94
II. Wpływy kultury europejskiej i ich znaczenie dla kształtowania się nowej literatury arabskiej	100
1. Odrodzenie kulturalne Egiptu w epoce Muhammada 'Alego	100
Misje szkoleniowo-naukowe. — Tłumaczenia podręczników i dzieł naukowych. Madrasat al-alsun. — Drukarnie. — Początki prasy arabskiej w Egipcie. — Nowe piśmiennictwo filologiczne historyczne i popularnonaukowe.	
2. Panowanie chedywa Isma'ila. Sytuacja kulturalna i literacka w Egipcie	112
Drukarnie i prasa. — Rozwój szkolnictwa: szkoły państwowe, prywatne, powstanie instytutów naukowych. — Rozwój prasy i publicystyki kulturalno-literackiej. — Tłumaczenia i ich znaczenie dla rozwoju języka arabskiego i literatury.	
3. Odrodzenie kulturalne w regionie geograficznym syryjskim: Syrii, Libanie i Palestynie	121
Szkoly misji religijnych katolickich i protestanckich. — Rozpowszechnienie się literatury francuskiej w oryginalne i arabskich przekładach. — Pojawienie się prasy arabskiej. — Inne wpływy kulturalne europejskie.	
4. Sytuacja kulturalna Iraku w XIX w. — Wpływy europejskie i wpływy kulturalne krajów arabskich. Początki nowoczesnego szkolnictwa. Pierwsze gazety i czasopisma arabskie.	134
Szkoly i oświata, zapowiedź odrodzenia kulturalnego. — Drukarnie i czasopisma.	
5. Sytuacja na arabskim Zachodzie, tzw. Maghrebie, w XIX w.	137
KSZTAŁTOWANIE SIĘ NOWEJ LITERATURY ARABSKIEJ W XIX I NA POČĄTKU XX W. PIŚMIENNICTWO ARABSKIE W DAWNYM STYLU I KRYSTALIZOWANIE SIĘ NOWYCH FORM LITERACKICH — LITERATURY PIĘKNEJ	
I. Ogólna charakterystyka powstającej w XIX i w początkach XX w. nowej literatury arabskiej — literatury arabskiej epoki oświecenia	139
II. Pierwsze stadium nowej literatury arabskiej: historiografia, opisy podróży, prace popularnonaukowe, dzieła filozoficzne oraz poezja w postaci tradycyjnej	145
1. Początki nowoczesnego piśmiennictwa arabskiego w Egipcie. Rola al-Azharu . . .	145
Muhammad 'Abduch i „modernizm muzułmański” w Egipcie oraz jego znaczenie dla odrodzenia życia kulturalnego i literatury.	
2. Początki nowej literatury arabskiej w Libanie i Syrii: kroniki historyczne i studia filologiczne, poezja ludowa i poezja klasyczna, tradycyjne opowiadania-makamy i początki nowoczesnego opowiadania i noweli	154
Nasif al-Jazidżi, filar tradycji. — Butrus al-Bustani, pionier odnowy. — Inni wybitni pisarze tego okresu w Syrii i Libanie.	
3. Emigracyjna twórczość literacka i publicystyczna pisarzy egipskich i syryjsko-libańskich (do 1880 r.)	172
Rizk Allah Hassun. — Faris asz-Szidjak.	

4. Początki nowej literatury arabskiej w Iraku: piśmiennictwo religijne prozą i wierszem, tradycyjna poezja panegiryczna, opisy podróży	178
III. Dalsze stadium rozwoju nowej literatury arabskiej w końcu XIX i na początku XX w.: krystalizowanie się nowych form literackich i pierwszych szkół	185
1. Początki nowego teatru arabskiego i dramaturgii w Syrii i Egipcie w XIX w.	186
2. Arabska powieść historyczna w Syrii i Egipcie — jej główni przedstawiciele.	197
3. Pierwsze próby arabskiej powieści społeczno-obyczajowej	209
4. Szkoła literacka syryjsko-amerykańska i jej znaczenie dla nowej literatury arabskiej	216
5. Początki nowoczesnego opowiadania, noweli i eseju.	220
6. „Moderniści egipczy” — nowa arabska szkoła literacka.	224

Część druga

WSPÓŁCZESNA LITERATURA KRAJÓW ARABSKICH
DO LAT 70-TYCH XX W.

POEZJA	231
Egipt	231
I. Szkoła tradycyjna	232
II. Kształtowanie się nowych form	249
1. Poezja intuicyjna grupy „Dywanu”	249
2. Nurt romantyczny	260
Chalil Mutran. — Poeci Stowarzyszenia „Apollo”.	
3. Nowa szkoła (1950 - 1970)	293
Irak	303
I. Szkoła tradycyjna	303
II. Szkoła modernistyczna	335
Region syryjski: Syria i Liban	347
I. Szkoła tradycyjna	347
II. Nurt romantyczny	355
III. Nowa szkoła w poezji syryjskiej	362
1. Sulajman al-’Isa, a romantycy i przedstawiciele nowej szkoły.	362
2. Wybitni przedstawiciele nowej szkoły w poezji syryjskiej.	363
IV. Współczesna poezja w Libanie	373
Jordania i Palestyna	384
1. Poeci „pokolenia walki”	386
2. Poeci lirycy	390
3. Mustafa Wahbi at-Tall, narodowy poeta jordański	391
4. Wybitni poeci pokolenia po r. 1948	392
5. Fadwa Tukan i Salma al-Chadra al-Dżujusi, jordańskie poetki awangardowe	395
6. Poezja okupowanej Palestyny	397
Sudan	404
I. Nurt tradycyjny	404
II. Nurt romantyczny	407
III. Nurt realistyczny.	416

PROZA	423
Egipt	423
I. Nowela i opowiadanie	427
1. Życie i twórczość Mahmuda Tajmura	428
2. Nurt romantyczny w nowelistyce Mahmuda Tajmura	430
3. Nurt realistyczny	432
4. Nurt egzystencjalizmu egipskiego	446
5. Egipski neorealizm	455
II. Powieść	461
1. Powieść społeczno-obyczajowa o tematyce wiejskiej	462
2. Społeczno-obyczajowa powieść mieszczańska	473
3. Sentymentalne romanse obyczajowe	486
4. Powieść autobiograficzna	490
5. Powieść biograficzna	491
Irak	492
I. Nowela, opowiadanie	494
1. Nurt romantyczny	494
2. Nurt realistyczny	501
3. Nurt symboliczny	519
4. Egzystencjalizm	521
II. Powieść	523
1. Powieść dydaktyczna	524
2. Powieść historyczna	526
3. Powieść fantastyczna	528
4. Powieść społeczno-obyczajowa	529
5. Powieść psychologiczna	532
6. Romans obyczajowy	533
Liban	533
I. Pierwszy okres prozy libańskiej (1920 - 1930)	535
II. Drugi, „złoty”, okres prozy libańskiej	535
III. Trzeci okres — kierunki w prozie libańskiej po II wojnie światowej	539
Syria	546
1. Powieść romantyczna	546
2. Nowela i opowiadanie romantyczne	549
3. Opowiadanie o tematyce społeczno-obyczajowej	550
4. Nurt realistyczny w prozie syryjskiej po II wojnie światowej	551
Nowela i opowiadanie. — Powieść.	
5. Literatura kierunku „at-tahlili”	556
Jordania i Palestyna	558
Sudan	562
I. Pierwsze stadium noweli i opowiadania sudańskiego	563
II. Drugie stadium prozy — wspomnienia i biografie	565
III. Najnowsza proza Sudanu i jej wybitni przedstawiciele	566
DRAMAT	573
Egipt	573

1. Dramat historyczny i legendarny	573
2. Dramat fantastyczny i baśniowy	583
3. Dramat filozoficzny	586
4. Dramat społeczno-obyczajowy	596
5. Dramat polityczny	608
Irak	614
1. Dramat historyczny i legendarny prozą	614
2. Poetycki dramat historyczny i legendarny	618
3. Dramat obyczajowy	622
Komedia obyczajowa.	
4. Dramat polityczny	627
5. Neorealistyczny dramat prozą	628
Syria	635
1. Początki teatru	635
2. Okres międzywojenny	638
3. Teatr syryjski po II wojnie światowej	642
OZNAKI ODRODZENIA LITERACKIEGO NA OBSZARZE ARABII	647
Arabia Saudyjska	648
I. Poezja	650
1. Klasycyzm	651
2. Romantyzm	652
3. Realizm	653
II. Proza literacka	654
III. Wzmianka o literaturze ludowej i dialektalnej	658
IV. Pierwszy Kongres Literatów Arabii Saudyjskiej	659
Jemen i Kuwejt	661
ZAKOŃCZENIE	664
BIBLIOGRAFIA	668
INDEKS NAZWISK I TYTUŁÓW	675
INDEKS CZASOPISM	724